ÜAK & Doçentlik Merkezi | Orta | Akademisyen

Doçentlikte Başlıca Eser Nedir? Nasıl Seçilir?

Başlıca eser, dosyanızda jürinin merkeze koyacağı, sizin özgün katkınızı en açık gösteren çalışmadır. Bu madde kavramı başlıca yazarlıktan ayırır, mevzuattaki yerini gösterir ve doğru eseri seçmek için ölçütleri adım adım anlatır.

Zafer Hoca · Yayın: 07.11.2026 · 7 dk okuma

Kısaca: Başlıca eser, akademik yükselme başvurusunda yayınlarınız arasından öne çıkardığınız ve jürinin dosyanızı değerlendirirken merkeze koyacağı çalışmadır. Mevzuatta bu adla açık bir hüküm profesörlük için vardır: adaylar yayınlarından birini "başlıca araştırma eseri" olarak gösterir. Doçentlikte ise bu tercih başvuru ekranı ve alan kriterleri üzerinden karşınıza çıkar. Doğru seçim; alanınıza en doğrudan katkı yapan, özgün katkınızın açık olduğu ve kriter koşullarını karşılayan eserdir.

Bu madde tek bir soruya odaklanır: başlıca eser nedir ve hangi yayını seçmelisiniz? Bütün yayınlarınızı jüriye hazırlamanın genel düzeni, dosya adları ve kontrol listesi için doçentlik eser inceleme dosyası hazırlama maddesine bakın; burada yalnız dosyanın merkezine koyacağınız eserin seçimini ele alıyoruz. Puan eşiği için kaç makaleye ihtiyacınız olduğunu hesaplamak isterseniz doçentlik için kaç makale gerekir maddesine bakın.

Başlıca eser nedir?

Başlıca eser, akademik yayınlarınız arasından sizi en iyi temsil ettiğini düşündüğünüz ve jüriye "beni öncelikle bu çalışmayla değerlendirin" diye gösterdiğiniz eserdir. Jüri bütün yayınlarınızı inceler; ama başlıca eser, araştırmacı kimliğinizin ve alana katkınızın özeti gibi okunur.

Kavramın arkasındaki düşünce basittir: uzun bir yayın listesi jüriye sayıyı gösterir, tek bir güçlü eser ise niteliği. Bu yüzden başlıca eser, en çok atıf alan ya da en yüksek dizindeki yayınınız olmak zorunda değildir. Önemli olan, özgün katkınızın o eserde açıkça görülmesi ve eserin başvurduğunuz alanla örtüşmesidir.

Başlıca eser mevzuatta nerede geçer?

Başvuru yaptığınız aşamaya göre kavramın dayanağı farklıdır. Bu farkı bilmek, yanlış bir varsayımla yayın seçmenizi önler.

Aşama	Dayanak	Ne biliniyor?
Doçentlik unvanı (ÜAK)	Doçentlik Yönetmeliği, ÜAK alan kriterleri ve başvuru sistemi	Yönetmelik metninde bu adla bir tanım yok; tercih ve varsa koşulları o dönemin ÜAK duyurusundan ve alan tablosundan okunur
Doktor öğretim üyesi ve doçent kadrosu (üniversite)	Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği, md. 5–9	Yönetmelikte başlıca eser istenmez; üniversitenin kendi kriterleri ya da ilan metni isteyebilir
Profesör kadrosu (üniversite)	Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği, md. 14	Adaylar başvurularında yayınlarından birini "başlıca araştırma eseri" olarak gösterir

Doçentlik Yönetmeliği'nin metni, jürinin adayı akademik çalışmalarının niteliği ve bilim alanına katkısı üzerinden değerlendireceğini söyler; başlıca eserin ne olacağını ayrıca tanımlamaz. Başvuru ekranında başlıca eser seçmeniz isteniyorsa ya da alan tablonuz bu eserle ilgili bir koşul koyuyorsa, bağlayıcı olan o dönemin ÜAK duyurusu ve alanınızın kriter tablosudur. Kriterlerin genel yapısı için doçentlik alan bazlı kriterler maddesine bakabilirsiniz.

Başlıca eserle ilgili koşullar (yayım dönemi, yazar konumu, dizin gibi) alandan alana ve dönemden döneme değişebilir. Başvuru yaptığınız dönemin ÜAK duyurusunu ve kendi alan tablonuzu okumadan, başka bir alandaki meslektaşınızın tecrübesine göre seçim yapmayın.

Başlıca eser ile başlıca yazar arasındaki fark nedir?

İki kavram sık karıştırılır, çünkü adları benzer. Oysa biri bir eseri, öbürü sizin o eserdeki konumunuzu anlatır.

- **Başlıca eser:** Bütün yayınlarınız içinden öne çıkardığınız tek çalışmadır. Bir tercih ve beyandır.
- **Başlıca yazar:** Çok yazarlı bir eserde çalışmayı asıl yürüten yazardır. Doçentlik puan tablolarında, çok yazarlı eserlerde puanın yazarlar arasında nasıl paylaşılacağını belirler. Ayrıntısı doçentlik puanı nasıl hesaplanır maddesinde.
- **Sorumlu yazar:** Dergiyle yazışmayı yürüten yazardır. Bazı kriter metinleri başlıca yazarlığı sorumlu yazarlıkla ya da yazar sırasıyla ilişkilendirebilir.
- **Tek yazarlı eser:** Bütün katkının size ait olduğu eserdir; özgün katkıyı tartışmasız gösterir.

Başlıca eseriniz çok yazarlı olabilir; ama bu durumda o eserde başlıca yazar olmanız, katkınızı jüriye çok daha açık gösterir. Yazar sırasının nasıl belirlendiği ve belgelendiği için yazarlık sırası nasıl belirlenir maddesine bakın.

Jüri başlıca esere nasıl bakar?

Jüri, dosyanızı okurken başlıca eserinize şu sorularla yaklaşır. Seçiminizi bu soruların her birine güçlü bir cevap verecek biçimde yapın.

1. **Bu eser alana ne kattı?** Yeni bir bulgu, yöntem, veri seti, kuram ya da yorum var mı?
2. **Katkı adaya mı ait?** Fikrin, tasarımın ve yazımın sizden çıktığı anlaşılıyor mu?
3. **Eser başvurulan alanla örtüşüyor mu?** Başvurduğunuz doçentlik alanının ya da kadronun bilim alanının tam içinde mi?
4. **Eser bağımsız araştırmacılığı gösteriyor mu?** Tezinizin kısa bir özeti mi, yoksa tezden sonra kurduğunuz yeni bir araştırma çizgisinin ürünü mü?
5. **Etik açıdan temiz mi?** Aynı verinin başka yayınlarda tekrar kullanılması, sorunlu bir dergi ya da yüksek benzerlik gibi bir şüphe taşıyor mu?

Jüri sürecinin işleyişi ve raporların nasıl yazıldığı için doçentlik jüri süreci maddesine bakabilirsiniz.

Başlıca eser nasıl seçilir? Adım adım

1. **Kuralları okuyun.** Başvuru yaptığınız dönemin ÜAK duyurusunu ve alan tablonuzu açın. Başlıca eserle ilgili bir koşul (yayım tarihi, yayın türü, dizin, yazar konumu) varsa bir kenara yazın. Profesörlükte bu adım, başvurduğunuz üniversitenin atama-yükseltme kriterleridir.
2. **Aday listesi çıkarın.** Koşulları karşılayan bütün yayınlarınızı listeleyin. Çoğu zaman bu liste üç-beş esere iner.
3. **Her adayı puanlayın.** Aşağıdaki tablodaki ölçütlere göre her esere kendinize göre güçlü,

orta ya da zayıf notu verin.

4. **Alan uyumunu son kez sınayın.** Eserin başlığını ve özetini, başvurduğunuz alanın adıyla yan yana koyun. Bir jüri üyesi "bu eser bu alanda mı?" diye sorabiliyorsa başka bir eser seçin.
5. **Bir meslektaşa okutun.** Alanınızdan, ortak yazarınız olmayan birine iki aday eseri gösterip hangisinin sizi daha iyi temsil ettiğini sorun.
6. **Beyanı tutarlı yapın.** Seçtiğiniz eseri başvuru ekranında, yayın listesinde ve varsa dilekçede aynı künyeyle gösterin.

Ölçüt	Güçlü aday	Zayıf aday
Alan uyumu	Başvurulan alanın tam merkezinde	Komşu bir alanda ya da disiplinler arası ama alanla bağı zayıf
Katkınız	Tek yazarlı ya da başlıca yazar olduğunuz, katkı beyanı açık	Uzun yazar listesinde orta sıralarda
Özgünlük	Yeni bulgu, yöntem ya da kuram	Derleme ya da bilinen bir sonucun tekrarı
Tezle ilişki	Tezden sonra kurulmuş yeni çalışma ya da tezi açıkça aşan genişletme	Tezin bir bölümünün neredeyse aynen yayımlanmış hâli
Yayın yeri	Alanında saygın, hakemli ve dizinlerde taranan bir dergi ya da yayınevi	Niteliği tartışmalı dergi
Kriter koşulu	Alan tablosunun istediği koşulların tümünü karşılıyor	Koşullardan birini karşılayıp karşılamadığı belirsiz

İki eser arasında kararsız kaldıysanız, kendinize şu soruyu sorun: "Jüri üyesi yalnız bir eserimi okuyacak olsaydı hangisini okumasını isterdim?" Cevabınız çoğu zaman doğru seçimdir.

Hangi yayın türü başlıca eser olabilir?

Yayın türünün uygunluğu alanınıza bağlıdır. Genel bir kural vermek yanıltıcı olur; yine de alanların eğilimleri farklıdır.

- **Makale:** Fen, mühendislik ve sağlık alanlarında başlıca eser adayı çoğunlukla hakemli bir dergideki özgün araştırma makalesidir. Derleme makaleler katkıyı daha az gösterir.
- **Kitap:** Sosyal ve beşerî bilimlerde, özellikle hukuk, tarih, edebiyat ve felsefe gibi alanlarda tek yazarlı bir kitap güçlü bir aday olabilir. Kitabın tezin yayımlanmış hâli olup olmadığına dikkat edin. Kitabın yayınevi, hakem süreci ve basım bilgilerinin dosyada eksiksiz görünmesine özen gösterin.
- **Kitap bölümü ve bildiri:** Kural olarak başlıca eser için zayıf adaylardır; alan tablonuz açıkça kabul etmiyorsa tercih etmeyin.
- **Sanat ve tasarım eserleri:** Güzel sanatlar ve tasarım alanlarında kişisel etkinlik, sergi ya da proje gibi eserler değerlendirmeye girer; bu alanlarda kuralları özellikle dikkatle okuyun.

Tezden üretilen yayın başlıca eser olabilir mi?

Bu, adayların en sık sorduğu sorulardan biridir. Kesin cevap alan tablonuzdadır: bazı kriter metinleri lisansüstü tezden üretilmiş yayınları ayrıca sayar ya da belirli koşullara bağlar. Tablonuz bu konuda bir şey söylemiyorsa, tezden üretilmiş bir yayını seçmek kural dışı değildir.

Ancak strateji açısından risklidir. Jüri, başlıca eserde sizin bağımsız araştırmacılığınızı görmek ister; tezinizin bir bölümü ise danışmanınızla birlikte yürüttüğünüz bir çalışmanın ürünüdür.

Elinizde tezden sonra kurduğunuz, başlıca yazar olduğunuz güçlü bir eser varsa onu tercih edin. Tezden yayın üretirken tezi aşan bir katkı kurmanın yolları için tezden makale çıkarma stratejisi maddesine bakabilirsiniz.

Profesörlükte başlıca araştırma eseri nasıl seçilir?

Profesörlükte kavramın yasal dayanağı açıktır: Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği'nin 14. maddesine göre adaylar başvurularında yayınlarından birini başlıca araştırma eseri olarak gösterir. Bu beyan genellikle başvuru dilekçesinde yapılır ve dosyada da aynı eser ayrı bir başlıkla yer alır.

Seçim ölçütleri doçentliktekilerle aynıdır; tek fark, jürinin doçentlikten sonraki döneminize bakmasıdır. Üniversitenizin kriterleri başlıca eserin doçentlikten sonra yayımlanmış olmasını ya da belirli bir dizinde yer almasını isteyebilir. Ayrıntılar için profesörlük başvuru süreci maddesine bakın.

Sık yapılan hatalar

- **En çok atıf alanı otomatik seçmek:** Çok atıf alan eser, uzun bir yazar listesinde orta sıralarda olduğunuz bir çalışma olabilir. Atıf, katkınızı göstermez.
- **Alan dışı eser seçmek:** Disiplinler arası güçlü bir eser, başvurduğunuz alanla bağı zayıfsa jüride soru işareti yaratır.
- **Kriter koşulunu kaçırmak:** Alan tablonuz başlıca eser için bir yayım dönemi ya da yazar konumu şartı koyuyorsa, şartı karşılamayan bir eser başvurunuzu zora sokar.
- **Tutarsız beyan:** Başvuru ekranında bir eseri, dilekçede ya da yayın listesinde başka bir künyeyi göstermek jürinin güvenini sarsar.
- **Etik riski olan eseri öne çıkarmak:** Niteliği tartışmalı bir dergideki ya da benzerlik oranı yüksek bir eser, başlıca eser olarak gösterildiğinde daha çok dikkat çeker. Riskleri önceden görmek için akademik etik ihlal türleri maddesine göz atın.
- **Son güne bırakmak:** Seçim, puan hesabıyla birlikte yapılmalıdır. Puan durumunuzu doçentlik puan hesaplama aracıyla kontrol ederken başlıca eser adaylarınızı da belirleyin.

Kaynaklar ve resmî bağlantılar

- Üniversitelerarası Kurul (doçentlik duyuruları, alan kriterleri ve başvuru sistemi): https://www.uak.gov.tr
- Mevzuat Bilgi Sistemi (Doçentlik Yönetmeliği ve Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği'nin güncel metinleri): https://www.mevzuat.gov.tr
- Resmî Gazete (yönetmelik değişiklikleri): https://www.resmigazete.gov.tr
- Erciyes Üniversitesi'nin yayımladığı Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği metni (RG 12.06.2018, son değişiklik 06.03.2026): https://www.erciyes.edu.tr/Files/regulation/c41b8a94-9a10-432f-aaed-bbaf0c20c272.pdf
- Bartın Üniversitesi'nin yayımladığı Doçentlik Yönetmeliği metni (26.03.2021 tarihli): https://cdn.bartin.edu.tr/personel/b609b9c91700d71a8fb1146f3a2d57dd/docentlikyonetmeligi.pdf

Etiketler: #Başlıca Yazar #Başvuru #Doçentlik #Profesörlük

> **YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin.** Zafer Hoca kursları: zaferhoca.com.tr/magaza